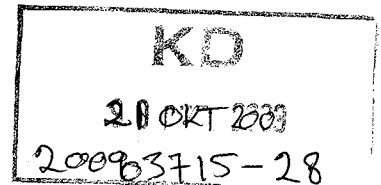

DET KONGELIGE
MILJØVERNDEPARTEMENT

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref
200803829-/TJB

Vår ref
200503441-/THG

Dato

12 OKT. 2009

Høring av forslag til Nasjonalt digitalt universitetsmuseum

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev av 1. juli 2009, vedlagt rapporten "Nasjonalt digitalt universitetsmuseum (NDU)" på høring, og til innvilget fristutsettelse.

Miljøverndepartementets uttalelse er avgrenset til det som faller inn under departementets ansvar på naturforvaltningsområdet og innenfor kulturminneforvaltningen. Kunnskapsdepartementet har også sendt utredningen på høring til departementets underliggende etater Riksantikvaren, Direktoratet for naturforvaltning og Statens kartverk. Departementets og etatenes høringsuttalelser må derfor sees i sammenheng. Departementet går ikke detaljert inn på de spesifikt faglige forslagene, som naturlig bør vurderes av fagetatene. Tilsvarende gjelder for situasjonsbeskrivelser, hvor de relevante instansene er de som er nærmest til å gi eventuelle kommentarer.

NDU-utvalget ble nedsatt med bakgrunn i den høye ambisjonen om at "vi bør ha som mål å være verdensledende på digitalisering innenfor universitetsmuseenes ansvarsområde", slik dette er formulert i St.meld. nr 15 (2007-2008) *Tingenes tale*. Miljøverndepartementet oppfatter dette som et flott mål, nærmest som en visjon. De norske universitetsmuseene står, så langt departementet har oversikt, i internasjonal sammenheng i en særposisjon gjennom de samlinger de har eiendoms- og forvaltningsansvar for på vegne av staten: På kulturminnefeltet for alle automatisk fredete, løse kulturminner fra førreformatorisk tid og (i deler av landet) de marinarkeologiske kulturminnene som er automatisk fredete, og på natursiden forvalter de hoveddelen av det naturhistoriske materialet som finnes i landets museer.

Innsamlingen har skjedd gjennom rundt 200 år og representerer også derfor verdifullt referansemateriale.

Miljøverndepartementet kan på generell basis si at miljøforvaltningen vil ha god nytte av et velfungerende NDU som kan gi grunnlag for bedre forskning, formidling og forvaltning, noe som også er rapportens mål.

En overordnet hovedutfordring som er felles for universitetsmuseene og miljøforvaltningen er å skape forståelse for sammenhenger og mangfold i de natur- og de menneskeskapte omgivelsene. Bakgrunnen for å legge ansvaret for naturforvaltning og kulturminneforvaltning sammen i Miljøverndepartementet allerede ved etableringen i 1972 var ønsket om å kunne se og vurdere naturen og kulturen i sammenheng, som grunnlag for en helhetlig forvaltning av disse miljøressursene. Universitetsmuseene med sine samlinger er viktige kunnskapsleverandører til miljøforvaltningen både knyttet til naturmangfold og for det kulturhistoriske materialet de har ansvar for. Dette gjelder både i forhold til naturforvaltning og kulturminneforvaltning hver for seg, og det gjelder for utvikling av tverrfaglighet og kunnskapsgrunnlag for samspillet mellom natur- og kulturarvfeltet.

For miljøforvaltningen er stedfestet og arealrelatert informasjon om kulturminner og naturmangfoldet av vesentlig betydning for å kunne bruke kunnskapen og opplysninger i forvaltningen. NDU-utvalget synes ikke i særlig grad å ha vurdert verken dette, eller gått dypere inn i tematikk knyttet til forvaltningens behov. Virkelighetsbeskrivelsen her er meget smal, og utfordringer er ikke trukket opp eller analysert. I et videre arbeid for utforming av et framtidsrettet NDU bør det derfor, etter Miljøverndepartementets syn, foretas supplerende utredning knyttet til denne side. Miljøverndepartementet, med underliggende etater, vil kunne bidra inn i en slik sammenheng.

Med dette utgangspunktet stiller departementet spørsmål ved om den foreliggende rapporten i tilstrekkelig grad inneholder en bred nok vurdering av saksfeltet for å fatte de ønskede beslutninger i prosessen på det nåværende stadium. I dette ligger bl.a. spørsmål om den er framtidsrettet og langsiktig nok, en nødvendig vedtaks- og deretter etableringsperiode tatt i betraktning. NDU-utvalget slår riktignok selv fast i en setning at "Det digitale feltet endrer seg raskt. Det som var "state-of-the-art" i går, er passé i morgen" (s 28), uten at dette synes å legges som føringer eller premiss i de omtaler og drøftelser som utredningen inneholder knyttet til ulike sider av digitaliseringsutfordringene.

Overordnet sett gir rapporten mange interessante innganger til å kunne gå i gang med videre utvikling av konseptet for beslutninger om NDU. NDU-utvalget har hatt kort tid på utredning av et komplekst saksfelt. Dette bærer også utredningen til dels preg av, idet vi oppfatter at sluttproduktet mangler en del grunnleggende analyser, samtidig som den tynges av en del drøftinger av noen mer perifere detaljspørsmål og "interne kulturspørsmål" på universitetene/universitetsmuseene. Dette medfører at den "røde

tråden" lett tapes litt av syne. Tilsvarende savnes noen mer overordnede grep og strategiske vurderinger som burde vært bærende elementer og kunne skarpstilt fremstillingen og bedre klargjort hva NDU skal, og bør, være. Med ambisjonen om å skulle bli verdensledende på digitalisering innenfor universitetsmuseenes ansvarsområde, hadde det likeledes vært hensiktsmessig om det internasjonale perspektivet hadde vært trukket inn i en annen grad enn det som har vært mulig på den tid NDU-utvalget har hatt til rådighet.

I sammenheng med etablering av et NDU vil departementet peke på betydningen av at tilgjengelige kulturminnedata blir sett i sammenheng og utnyttet på best mulig måte. Som ansvarlig departement for utøvelse av myndighet etter kulturminneloven ser Miljøverndepartementet utfordringene ved at to av universitetsmusene (i Tromsø og Trondheim) har ansvaret for marinarkeologien, mens de tre sjøfartsmusene i Bergen, Stavanger og Oslo har myndighet på linje med de to første. Departementet mener at det i utviklingen av NDU er viktig at det vurderes en landsdekkende formidling av de automatisk fredete kulturminnene. Dette vil innebære at kunnskapsmaterialet ved de tre sjøfartsmuseene underlegges felles rutiner, tilsvarende som for museene i universitetssystemet.

Som understreket innledningsvis finner Miljøverndepartementet initiativet om å etablere et NDU og den ambisjon som er signalisert i St.meld. nr 15 (2007-2008) *Tingens tale*, som meget positivt. Et velfungerende NDU vil kunne bli et nyttig verktøy også for miljøforvaltningen.

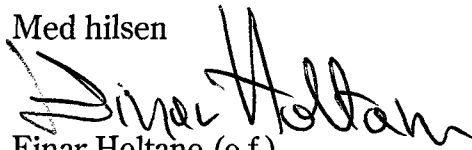
Når det er sagt, stiller vi likevel et spørsmålstegn ved om det er mulig å utvikle et verdensledende digitalt museum, uten at det går på bekostning av universitetsmuseenes ansvar og deres videre utvikling. Det vises her særskilt til de forpliktelser de har etter kulturminneloven, hvor universitetsmuseene er forvaltere av alle løse kulturminner fra førreformatorisk tid, som er statens eiendom. Mer enn 90% av alle arkeologiske undersøkelser og utgravninger gjennomføres på oppdrag fra kulturminneforvaltningen, finansiert av private og offentlige tiltakshavere. Materialet kommer "hulleklart" inn i museene.

På naturforvaltningssiden er det viktig at etablering av NDU ikke må overlapse eller konkurrere med en hensiktsmessig og forpliktende videreutvikling av Artsdatabanken, herunder det nyetablerte Artsprosjektet.

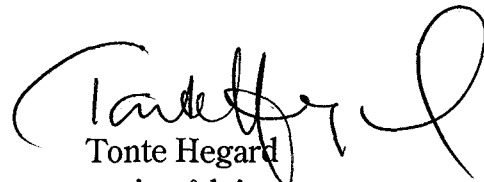
I høringsbrevet er instansene bedt om å gi tilbakemelding på en del spesifiserte spørsmål knyttet til NDU-utvalgets forslag til mandat og organisering. Miljøverndepartementet går ikke nærmere inn på disse spørsmålene i høringen, men forutsetter at Kunnskapsdepartementet har god kontakt med departementet når

prosessen med nærmere oppfølging og utforming av mandat og organisering settes i gang.

Med hilsen

Einar Holtane (e.f.)
ekspedisjonssjef

Tonte Hegard
seniorrådgiver